

Helsingin yliopiston tutkimuskäyttöön tuleva kuusimetsä sijaitsee UPM:n hakkuualueen vieressä Janakkalassa. Maastokäynnillä Harvialassa UPM:n ympäristöasiantuntija Miika

Lahonen (vas.), Helsingin yliopiston professori Jussi Heinonsalo, Bsa:n metsäprojektien johtaja Taina Ihaksi ja UPM:n ympäristöpäällikkö Tuomas Kara.

Metsäyhtiö suitsii metsätalouden

Suomen järvistä suuri osa on tummunut 1960–1980-luvuilla tehtyjen metsäojitusten takia. Metsäyhtiö UPM alokaa parantaa tapansa.

HS Janakkalassa

Hei Saavalainen HS

TUMMA teen väriiset vedet ovat tuttuja liki jokaiselle suomalaiselle. Vuosikymmeniä jatkunut tummuminen on yleistä pohjoisista Suomea lukuun ottamatta, ja se vaivaa vesä pienistä puroista isoisiin järviin ja Itämeren rannikkovesiin saakka. Puhdasta kristallinkirkkauteen ei ole, mutta lisääntymistä voidaan hillitä ja vesin pölytyäin kuormituksen syntyä voidaan ehkäistä.

Ratkaisujen roolissa on turvemaiden metsätalous. Ratkaisuja myös etsitään toisaalta. Menetellään on useita hankkeita suomesten käsittelyyn aiheuttaman ongelman hillitsemiseksi.

Nyt korjataan vanhoja virheitä eli 1960–1980-luvuilla tehtyjen muosivien metsäojituksen jälkiä. Tarkoituksena on palauttaa metsien kyky pidättää vettä. Se on tärkeää, sillä vesistösyntymä on rikki.

Tummunen juuret ovat metsäojituksesta, joiden kautta humus ja sen sisältämät vettä värjävät aineet – orgaaninen hiili ja rauta –

kuulkeutuvat vesistöihin. Samaa reittiä matkaavat rehevöittävät ravinteet.

TUMMAVETINEN on myös leveä oja, joka johtaa metsästä suoraan järveen Janakkalan Harvialassa. Hämäläisessä kuusimetsässä ja lat eivät kustu muualla kuin ojaan, vaikka sammalta on paksusti. Metsäyhtiö UPM:n metsä on ojitettu järeästi, kuten suuri osa Suomen suomen metsistä sojen jälkeen.

Nyt suunta on päinvastainen. Metsätalouden opit ovat muuttaneet. Kestävyys ja vastuullisuus ovat asioita, joille metsäyhtiö ei voi viitata kintaalla. Ympäristöstä on pidettävä huolta.

UPM on aloittanut hankkeen, joka tähtää vesienpuojelun tehostamiseen ja turvemaiden nykyistä kestävämpään käyttöön. Yhtiö on tehnyt Itämeri-sitoutumisen. Se lupaa kehittää vesienpuojelun käytäntöjä ja ohjeita yhdessä si-toumukissa keräävän Baltic sea action group -säätiön (Bsa) kanssa.

”Vaikutukset tulevat näky-mään erityisesti yhtiön omista metsissä, mutta haluamme nähdä, että toimilla on vaikutuksia koko toimialaan”, kertoo UPM:n metsäjohtaja Janne Källäinen. Turvemaiden kestävämmällä käytöllä pyritään kylläisiin metsäin mu-

Vesistöjen tummumisen juuret ovat turvemaiden metsäojissa, joiden kautta humus ja sen sisältä-mät vettä värjävät aineet kulkeutuvat vesistöihin. Samaa reittiä matkaavat rehevöittävät ravinteet. Kuvassa Janakkalan Sääjärvi.

kaan sekä ravinnekuormituksen että vesien tummumisen hillitsemisen.

Myös ympäristöpäällikkö Tuomas Kara korostaa esimerkin voimaa: ”Emme voi mennä historiaan. Fokus on nyt tästä eteen-päin. Haluamme näyttää esi-merkiksi ja lisätä metsäomistajien osuamista.”

Karan mukaan UPM käsittelee omia rehevempiä turvemaiden metsäin jo nyt jatkuvan kaava-tuksen mukaisesti, ilman avohak-kuita.

Bsa:n metsäprojektin johtajan Taina Ihaksin mukaan kaava-kantoinen tavoite on saada oji-tusten kuivattamien talousmet-

sien vesitalous hallintaan. Vanhat opit on Ihaksin mukaan aika päivittää uusiin, sillä liian sy-vistä ojista on haittaa paitsi vesistöille myös metsätaloudelle.

Harvialan metsässä Ihaksi kiinnittää ensimmäiseksi huomiotaan maan painumiseen, kuivuuteen ja ojiin.

”Sarkajot ovat melko syviä, ja

vesistöpäästöjä

reunat ovat liian jyrkät. Turve on lähtenyt reunoista liikkeelle, ja reuna on sortunut. Ojien olisi hy-vää antaa kasvaa osittain umpeen ja murkittella.”

Maan yläpuolella olevat pui-den juuret puolestaan kertovat siitä, että maaperän turve on ha-jonnut.

Vesien tummumista aiheutta-van humuksen kulkeutuminen metsäojista puroihin ja järviin pi-tää niin ikään saada kurin.

”Keinoja ovat kevyt maan-muokaus ja esimerkiksi lehti-puuvalsaamisen lisääminen metsissä. Sen tuesta tarvitaan paikoin vedensuojelun kokeiden nostamista ja tutkimusta par-haista käytännöstä”, Ihaksi sa-noo.

HARVIALAN kuusimetsästä tulee ko-metä, jossa Helsingin yliopisto alkaa tutkia metsissä maun muassa sitä, miten avohakkuu ja jatkuva kasvatus eroavat vesistö-vaikutuksiltaan.

Viljoita tulee kontrollikaista, jossa metsä ei hakata.

Tutkimusta vetää metsäma-tieteen professori Jussi Heinonsalo. Hänen mukaansa oletukse-na on, että avohakkuun jälkeen valumet ovat suuremman kuin jatkuva metsäkasvatuksen. Jatkuvan kasvatuksen hakkuu-sa metsä säilyy koko ajan puus-toisena ja sen kyky hahduttaa vettä säilyy. Kun puuta korjataan vähemmän, pienenee myös ve-sistökuormitus. Samalla kunnos-tusajasta ja maanmuokkauksen tarve vähenee.

Fakta

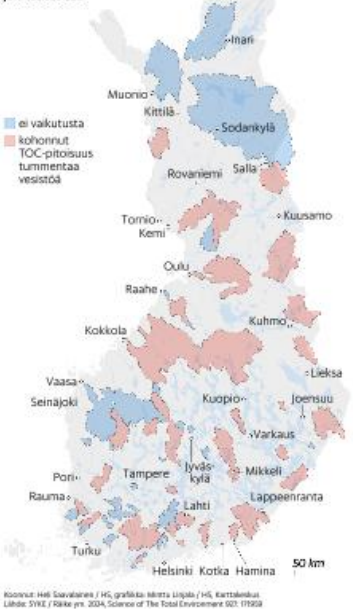
Vanhat metsäojitukset kuormittavat vesiä yhä

- Metsätalouden osuus ihmis-toiminnan aiheuttamasta vesin tulevasta typpikuormituksesta on noin 12 ja fosforikuormituksesta 14 prosenttia.
- Vesistökuormitusta ei tule vain uusista metsätalousta vaan vuosikymmeniä sitten ojitetuista suomenista.
- Ojitus otettiin 1900-luvulla metsien kasvun lisäämiseksi enemmän kuin missään muualla maailmassa.
- Oja on kaivettu soille ja met-siin 1,4 miljoonaa kilometriä. Ne ulottuivat 40 kertaa maapal-lon ympäri.
- Ojituksissa tehtiin pahoja virheitä. Loppupuoleksena on valtava määrä ojitettuja soita, jotka eivät sovi puuntuotan-toon.
- Ojituksista ei enää makseta korvausta, mutta uusiakin oji-tuksia tehdään edelleen. Myös kunnostus- ja täydennysojituk-sia tehdään koko ajan.

► Onko oman koti-tai mökki-järvesi vesi tummunut tai ovatko rannat liittyneet? Kierro havai-nointia: HS:lle sähköpostilla: pii.alonen@hs.fi

Suomen vesistöt tummuvat

Orgaanisen hiilen (TOC) muutoksia Syken tutkimissa jokivesistöissä

Koonnut Hei Saavalainen / HS, graafika Minna Uusitalo / HS, karttatausta Lähde: SYKE / Fokke ym. 2024, Source of The Total Environment 502, 1998